

Lausuntoyhteenveto

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020-2025 myönnettävästä tuesta annetun asetuksen muuttamisesta

Asetusmuutos ja perustelumuistio olivat lausunnolla Lausuntopalvelu.fi:ssä¹ 6.3.-27.3.2023.

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: Maa- ja metsätalousministeriö, Oikeusministeriö, Valtiovarainministeriö Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Savon ELY-keskus, Hämeen ELY-keskus, Kaakkois-Suomi ELY-keskus, Kainuun ELY-keskus, KEHA-keskus, Keski-Suomen ELY-keskus, Lapin ELY-keskus, , Natur och Miljö rf, Pirkanmaan ELY-keskus, Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Satakunnan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus Pohjois-Savon ELY-keskus, Uudenmaan ELY-keskus, Luonnonvarakeskus LUKE, Ruokavirasto, ProAgria Keskusten liitto, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, WWF Suomi, Suomen vesiensuojeluyhdistysten liitto, Suomen vesiyhdistys ry, Suomen ympäristökeskus, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund rf ja Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry.

Lausunnon antoivat Maa- ja metsätalousministeriö, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Maataloustuottajain Keskusliitto MTK ry ja Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry.

Lausunnoissa todettiin muutoksen olevan tekninen eikä niissä esitetty tarkistuksia asetuksen pykäliin. Asetukseen tehtäviä muutoksia pidettiin tärkeinä sen mahdollistaessa kipsikäsittelyn tuen myöntämisen jatkamisen.

EU:n avoimuussäännöksen alittavien tukien julkaisemiseen suhtauduttiin pääosin kielteisesti. Yhdessä lausunnossa todettiin, että tukien julkaiseminen voisi jossain tapauksissa johtaa hankkeesta vetäytymiseen. Toisessa lausunnossa todettiin, että jos rajan alittavia tukia julkaistaisiin, tulisi ottaa huomioon sitä koskevat tietosuojasäännökset.

Lausunnoissa tuotiin myös esiin kipsikäsittelyn rahoituksen turvaaminen ja alueiden laajentaminen. Lisäksi esitettiin vastaavan tuen laajentamista myös muille innovatiivisille vesiensuojelutoimille.

Ohessa on esitetty lausuntojen keskeinen sisältö teemakohtaisesti.

¹ <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=81e82378-37a1-45e3-a9b3-89868db7b589>

Sisällys

Yleiset huomiot.....	2
Tukien julkaiseminen	2
Kipsikäsittelyä ja hankkeen toiminta-aluetta koskevat huomiot	3
Rahoitus ja sen varmistaminen	3
Seuranta ja tiedon tuottaminen	3
Muut vesiensuojelukeinot	3

Yleiset huomiot

Esitys on EU-asetuksen teknistä toimeenpanoa. Sellaisena se on hyvä ja kannatettava. Asetus lisää vähän hallinnollista työtä, mutta se kannattaa tehdä esitetyllä tavalla mahdollisimman yksinkertaisesti ja tehokkaasti. *(Suomen luonnonsuojeluliitto ry)*

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto pitää valuma-alueiden peltojen kipsikäsittelyä erittäin tärkeänä toimena tavoiteltaessa vesistöjen hyvää tilaa. Siten muutosehdotus maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta annetun asetuksen muuttamisesta on merkittävässä roolissa vesien tilan parantamiseksi. Kipsin levitys maatalousmaalle on osa vesiensuojelun tehostamisohjelmaa ja Suomen kestävän kasvun ohjelmaa. *(Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry)*

EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen uudistuksesta johtuen tulee kipsiasetukseen tehdä viittausmuutoksia, jotta kansallista maatalousmaan kipsikäsittelyn tukiohjelmaa voidaan jatkaa 30.6.2023 jälkeen. MTK:lla ei ole näihin lisättävää. *(Maataloustuottajain Keskusliitto MTK ry)*

Tukien julkaiseminen

Ryhmäpoikkeusasetuksen uudistuksen myötä tuen ilmoittamisen kynnysarvo laskee 60 000 eurosta 10 000 euroon. Maa- ja metsätalousministeriö pyytää huomioimaan, että kynnysarvon alittavien tukien julkaisussa tulee ottaa huomioon GDPR –säädökset ja Tietosuojalaki tuen hakijan tietosuojan kannalta sekä Valtionavustuslain julkaisuvelvoitteen alkutuotannon vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuutta koskeva siirtymäaika (Valtionavustuslain 32 b §:n 3 momentissa): Maa- ja metsätalouden alkutuotannon ja kalatalouden valtionavustuksia koskeva vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus koskee kuitenkin 1 päivänä kesäkuuta 2024 tai sen jälkeen haettavaksi tulevia valtionavustuksia ja niihin liittyviä valtionavustushakemuksia ja -päätöksiä. *(Maa- ja metsätalousministeriö)*

Suomen Vesiensuojelun Keskusliiton kanta on, että tukien julkaisemisessa on syytä noudattaa ryhmäpoikkeusasetuksen rajaa julkaistavista tuista. Tällä ei ole käsityksemme mukaan juuri laisinkaan merkitystä hallinnollisen taakan osalta. Kaikkien tukien julkaiseminen voi joissakin tapauksissa aiheuttaa hankkeesta vetäytymisen, näin vesiensuojelutavoitetta ei saavuteta. *(Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry)*

Ryhmäpoikkeusasetuksen uudistuksen myötä tuen ilmoittamisen kynnysarvo laskee 60 000 eurosta 10 000 euroon. Tämä tarkoittaa, että kynnysarvo ylittyy kipsituenkin osalta lähes kaikissa tapauksissa. Hallinnon taakka vähenisi, jos julkaistaisiin kaikki kipsilevityksenä myönnettyt tuet. MTK ei tue tätä ratkaisumallia, vaan katsoo, että kynnysarvon alittavia tukia ei tule julkaista. Kyseessä ei ole kohtuuton työmäärä, koska kyse on vain muutamista tuensaajista. *(Maataloustuottajain Keskusliitto MTK ry)*

Kipsikäsittelyä ja hankkeen toiminta-aluetta koskevat huomiot

Maatalouden merkitys merialueita ja sisävesiä kuormittavana maankäyttömuotona Suomessa on huomattava. Pelloille, vesistöjen varteen ja vesistöihin kohdistetut vesiensuojelutoimenpiteet eivät ole vähentäneet maatalouden ravinnekuormitusta riittävästi, vaan uusia tehokkaampia ja paremmin kohdennettuja menetelmiä tarvitaan. Kipsi on useissa tutkimuksissa todettu tehokkaaksi ja turvallisesti menetelmäksi pelloilta huuhtoutuvan eroosioaineksen ja fosforin sitomiseksi. Kipsin on todettu vähentävän eroosioaineksen, kiintoainekseen sitoutuneen fosforin sekä liuenneessa muodossa olevan fosforin huuhtoumaa. Peltojen kipsikäsittelyn etuna on menetelmän kohdistuminen pellon pinta- ja muokkauskerrokseen koko käsiteltävän pinta-alan puitteissa. (*Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry*)

Kipsin levitystä koskevissa rajoituksissa tulee huomioida myös kipsin käyttökielto järvien valuma-alueella. Kipsin sisältämä sulfaatti saattaa lisätä rehevien järvien pohjasta vapautuvan liuenneen fosforin määrää ja näin johtaa lisääntyneeseen rehevöitymiseen. Levitysrajoitus koskee myös luomutuotannossa olevia pelloja. Kipsiä ei tule myöskään levittää syyskylvöiselle suorakylvöpellolle orastumisen vaikeutumiseen liittyvän riskin takia. (*Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry*)

Kokonaistavoitteena on kipsin levittäminen noin 100 000 peltihehtaarin pinta-alalle vuosien 2020–2025 aikana siten vähentäen valuma-alueelta vesistöihin ja mereen tulevaa fosforikuormitusta. Valtioneuvoston joulukuussa 2021 hyväksymiin vesienhoitosuunnitelmiin 2022–2027 sisältyy toimenpide kipsin peltolevityksestä. Suomen Vesiensuojelun Keskusliiton kannan mukaan kipsilevitystä tulee jatkaa koko vesienhoitosuunnitelmien toimenpideajan. (*Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry*)

Pyytäisimme laajentamaan asetuksessa tuetun kipsikäsittelyn myös muille käsittelyyn soveltuville alueille erityisesti, jos Saaristomeren tavoitealueella pinta-alatavoite ei täyty ja siten Vesiensuojelun tehostamisohjelman kipsikäsittelyyn varattua rahaa jää käyttämättä. (*Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry*)

Rahoitus ja sen varmistaminen

Vaikka kipsikäsittely on ennen muuta ensiapua ja eräänlainen "piipunpäätoimi", se on erittäin tarpeellinen pysyvämmiin vaikuttaviin ravinnepestöihin vähentäviä toimia odottaessa. Koska EU:n CAP-rahastot ovat lähivuosiksi lukossa, kipsikäsittelyn kaltaiset kotimaiset vesiensuojelurahat tulee turvata tulevan hallituksen ohjelmassa. Sen hyödyistä kannattaa järjestää lisää valistusta viljelijöille, jotta toimenpide saadaan täysmääräisesti käyttöön ja kaikkien yhteiseksi hyödyksi. (*Suomen luonnonsuojeluliitto ry*)

Seuranta ja tiedon tuottaminen

Kipsin levityksen vesistövaikutusten seurannassa tiedon tuottaminen tulee varmistaa. Seurantapalvelujen hankinnassa tulee myös huomioida toiminnan jatkuvuus. Seuranta tulee hankkia toimijoilta, joilla on osoitettu pätevyys ja toimintaedellytykset pitkäaikaisten seurantojen toteuttamisesta. (*Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry*)

Muut vesiensuojelukeinot

Jatkossa vastaava tukimuoto tulee sallia myös muille innovatiivisille vesiensuojelutoimille, jotka riittävän kattavissa valuma-alueiden tutkimuksissa todetaan tehokkaiksi ja turvallisiksi ja jotka eivät vielä ole mukana ympäristökorvausjärjestelmässä. Tällaisia menetelmiä ovat muun muassa jo metsäteollisuuden sivuvirtoina syntyvät kuituliitteet sekä rakennekalkki. Tämä vaatii uusien tarkentavien säädösten laatimisen asetuksen muodossa. (*Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry*)